

Leersessie 5. De rol van emoties in gebiedsprocessen

Datum: 13 december 2022
Organisators: Marlies van Ree, Ingrid Coninx
Spreker: Anne van Valkengoed

Leerdoel

Op basis van de ervaringen en expertise van de deelnemers gezamenlijk tot een set van strategieën en handvatten komen om beter met emoties om te gaan in gebiedsprocessen rondom klimaatverandering waar de toekomst onzeker is.

Wat zijn emoties?

Traditioneel worden emoties gezien als losstaand van het rationele, als een apart proces. Maar in werkelijkheid zijn emoties een complex samenspel van cognities, biologische processen in het lichaam, lichamelijke sensaties, gedrag en lichaamstaal.

Emoties worden geuit. Emoties hebben een sociale functie en mensen kunnen emoties aflezen via gezichtsexpressies. Emoties signaleren iets over hoe mensen de situatie interpreteren.

Emoties vormen een belangrijke bron van informatie over hoe andere mensen denken over klimaatverandering en transitie.

Emoties zijn per definitie sociaal en bedoeld om iets te communiceren. Mensen voelen en drukken emoties uit naar aanleiding van hun interpretatie van de situatie.

Hoe kunnen emoties een rol hebben in gebiedsprocessen?

Via het aflezen van de emoties van mensen kan je dingen te weten komen over hoe zij bepaalde situaties interpreteren. Dit kan je vervolgens gebruiken om door te vragen (bijvoorbeeld woede → wat is er immoreel, wat is de oorzaak?), of om je empathisch op te stellen en te begrijpen waar emoties vandaan komen. Ook kan het helpen bij het zoeken naar oplossingen.

Dimensies van emoties

Dimensie	Toelichting
Gevoel	Voelt de emotie positief of negatief?
Bedreiging	Is er een bedreiging in de situatie die jouw eigen doelen/waarden in gevaar brengt?
Bron	Ligt de oorzaak van de situatie bij jezelf (intern) of bij iets/iemand anders (extern)
Moreel	Worden er persoonlijke of maatschappelijke normen overschreden?
Gevoel van controle	In welke mate voelen mensen dat ze controle hebben over de situatie?
Vergelijking	Wordt gedrag vergeleken met bepaalde verwachtingspatronen?
Unieke dimensie	Welke unieke karakteristieken of interpretaties van de situatie horen bij de emotie?

De deelnemers van de leersessie verkenden emoties in een fictieve gebiedscasus. Daaruit bleek dat negatieve emoties ervoor zorgen dat we vaak 'oogkleppen' op hebben waardoor andere mogelijkheden niet meer gezien worden. Positieve emoties zorgen juist voor 'wijde oogkleppen' waardoor er juist meer mogelijkheden gezien worden.

Mogelijkheden om emoties in gebiedsprocessen een rol te laten spelen

1. Ruimte bieden voor emoties
 - Vraag expliciet naar gevoelens tijdens gesprekken, zoals interviews en keukentafelgesprekken.
 - Geef ruimte voor boosheid of teleurstelling, en voer daarna een bilateraal gesprek.
 - Creëer 'ventiel' gesprekken om verleden een plek te geven
2. Begrijpen van emoties
 - Toon begrip en ontleed emoties door te vragen naar de oorzaken, zoals miscommunicatie of verschillende belangen.
3. Inschakelen expertise op het gebied van emoties
 - Betrek mensen die goed met emoties kunnen omgaan en deze kunnen omzetten in positieve initiatieven.
4. Vormgeven van het proces
 - Geef tijd en ruimte, werk niet te snel.
 - Gebruik de CONSENT-methode voor gedragen beslissingen.
 - Nodig iedereen uit, inclusief via loting.
 - Pas deep listening toe.
5. Voorkomen van emoties in gebiedsprocessen
 - Toon inlevingsvermogen en gemeente interesse.
 - Informeer en betrek tijdig.
 - Investeer in goede lange termijn relaties.
 - Zorg voor afstemming binnen processen.
 - Bespreek verwachtingen van het proces en uitkomsten vooraf.
 - Bied een kanaal voor ideeën.
 - Leer van fouten

Geleerde lessen

- Emoties herkennen en een plaats geven is een vaardigheid.
- Emoties hangen samen met interpretaties; mensen zijn zich vaak niet bewust van hun eigen emoties.
- Herken emoties via de dimensies.
- Besteed net zoveel aandacht aan samenwerkingsprocessen als aan projecten.

Toepassen in de praktijk

- Oplossingen voor omgaan met emoties zijn vaak logisch, maar moeilijk door tijdsdruk.
- Praat meer over emoties in gebiedsgerichte processen.
- Bevestig dat voortdurende aandacht nodig is.
- Wees bezorgd over of het snelle tempo van het NPLG en andere trajecten voldoende ruimte biedt voor emoties.

Meer weten?

[Omgaan met verlies in transities](#)

[Deep adaptation: a map for navigating climate tragedy](#)

[Denkkader polarisatie](#)

[Wat heeft vertrouwen met wiskunde te maken?](#)

[Presentatie leersessie over emoties](#)

[Uitgebreid verslag van de leersessie over emoties](#)